

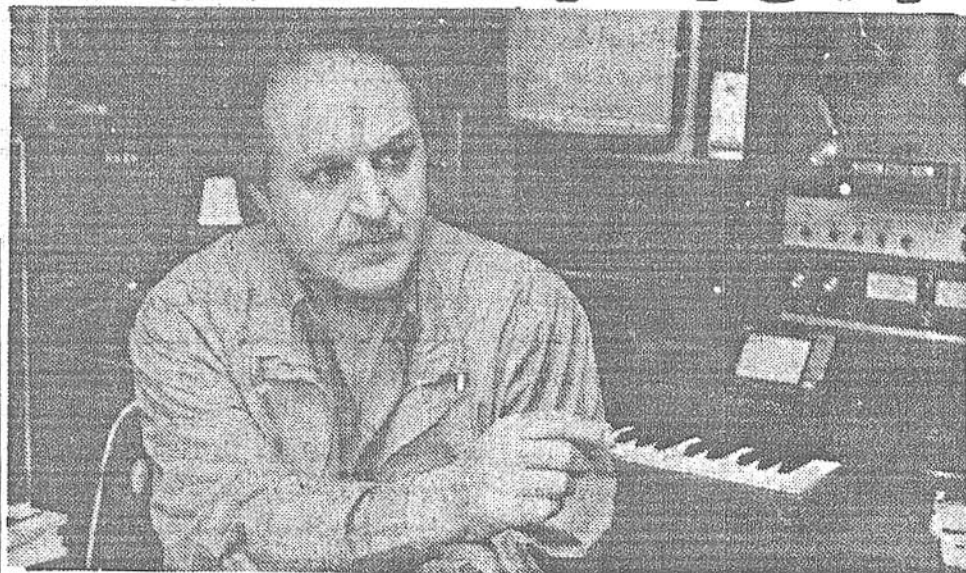
گفت و گو با فریبرز لاچینی

سازنده موسیقی

«روز دیدنی» «دیوانه وار» و «بهشت پنهان»

گفت و گو

موسیقی نوستالژیک در «بهشت پنهان»

● آیا تجارب شخصی شما در انتقال این حس تاثیر داشت؟

- البته من مدت‌هاست که در ایران زندگی می‌کنم. اما دیده‌ام که بر روی ۸۰ تا ۹۰ درصد از افرادی که در کشورهای دیگر زندگی می‌کنند، این حس غربت و یا به نوعی خارجی بودن فشار می‌آورد.

● چه تمهید خاصی برای انتقال این حس به کار بردید؟

- من از همان آغاز فیلم، در نیتراژ، واریاسیونی از یک ملودی بسیار قدیمی فرانسوی، با یک ملودی ایرانی ایجاد کردم. در کنار هم قرار دادن این دو، از آغاز فیلم به گونه‌ای بسیار درونی و پنهانی به بیننده نشان می‌دهد که این دو فرهنگ با یکدیگر همخوانی ندارند و مانند آب و روغن در کنار هم قرار می‌گیرند. در طول فیلم هم من نواهای خاصی را انتخاب کردم که در زمان نمایش کلمه «ایده» به گوش می‌رسد. این نواها در حقیقت حالت هشدار دهنده‌ای دارند. البته در مورد تمامی اجزاء فیلم در موسیقی آن می‌توان حرف زد. مثلاً در تعقیب و گریزهای داخل مترو، موسیقی کم کم تبدیل به یک سری افکت‌های صوتی تبدیل می‌شود که پیام خاص خود را دارد.

● فکر می‌کنید توانسته‌اید این حس غربت را به بیننده منتقل کنید؟

- من سعی خودم را کرده‌ام. بازی‌های حسی و روان و تجربیات خودم کمک زیادی به من کردند. اما در مورد انتقال حس باید از بینندگان فیلم سوال کرد که موفق بوده‌ام یا خیر.

«فریبرز لاچینی» سال گذشته عنوان پرکارترین آهنگساز سینمای ایران را به خود اختصاص داد. او یکی از معدود موسیقیدانانی است که با کامپیوتر کار می‌کند و هر دو نقش آهنگساز و نوازنده را به تنهایی بر دوش می‌کشد. این روزها، فیلم‌هایی چون «روز دیدنی» و «دیوانه‌وار» را با موسیقی متن ساخته او پراکران سینماها شاهدیم. این بار «بهشت پنهان» را بهانه‌ای قرار دادیم، تا در مورد کارهای امسالش با وی به گفتگو بنشینیم.

● می‌گویند برخلاف سال ۷۳، امسال کمتر کار کرده‌اید؟

- امسال بیشتر وقت من را تنظیم موسیقی متن دو سریال تلویزیونی «نازیانه بریاده» و «نبرد دیگر» گرفت، با توجه به اینکه هر سریال به اندازه حداقل ۶ فیلم بلند سینمایی وقت می‌گیرد، من تا به امروز حداقل برای ۱۲ فیلم موسیقی ساخته‌ام. علاوه بر این، اوایل سال بر روی یک انیمیشن فرانسوی بنام «یک اتاق، یک شهر» کار کردم. البته فیلم کوتاه ۲۲ دقیقه‌ای بود. اما فرم کار به شکلی بود که بیشتر از اصوات ملودیک در آن استفاده می‌شد. به همین دلیل کار بسیار ظریف و دقیقی بود که وقت زیادی گرفت.

● چه شد که یک کار بیرون مرزی را قبول کردید؟

- من مدت‌ها برای آتن ۲ فرانسه موسیقی کودک می‌ساختم. این بار هم طی سفری که داشتم، پیشنهاد این کار را به من دادند، من هم پس از هشت سال، کاری برای خارج از کشور را قبول کردم.

● کلا چه ویژگی‌هایی را به عنوان پایه ساخت موسیقی فیلم در نظر می‌گیرید؟

- بین عوامل مختلف، قصه مهمترین عامل تعیین نوع موسیقی است. پس از آن، زمان وقوع حوادث و مکان جغرافیایی آن‌ها مشخص می‌کند که موسیقی باید در چه فضایی ساخته و با چه سازهایی اجرا شود.

● آیا به تمام این مسایل تنها با مطالعه فیلمنامه پی می‌برید؟

- سناریو اسکلت کار را برای ما مشخص می‌کند. اما بعضی اوقات پس از پایان کار فیلم، تنها شباهت‌های کوچکی بین سناریو و فیلم می‌توان یافت. به همین دلیل من کار اصلی ساخت موسیقی را با پایان یافتن کار و دیدن کل فیلم آغاز می‌کنم.

● پس حضور شما سرصحنه فیلمبرداری ضروری نیست؟

- بستگی به موضوع کار دارد مثلاً در فیلم دلاور کار خانم بدیمی، چون ترانه‌های فیلم ساخته شده بود، لازم شد تا سرصحنه حاضر شوم.

● چه چیزی باعث شد که کار موسیقی «بهشت پنهان» را قبول کنید؟

- در این فیلم نکته خاصی وجود داشت که توجه من را به خود جلب کرد و آن غم غریبه بود. این فیلم می‌توانست در هر کشوری غیر از ایران ساخته شود، سوژه آن مختص به کشور فرانسه نبود. مهمترین اصل «نشان دادن غریب ایرانی‌ها در خارج از کشور است». نوستالژی را که در آنجا حس می‌کنیم، هیچوقت نمی‌توانیم در ایران تجربه کنیم. ممکن است اینجا اندوهگین و یا غمزه باشیم، اما خارج از ایران یک نوع دلنگی خاص برای وطن وجود دارد.

● در حال حاضر چه کارهایی در دست تهیه دارید؟
- فعلاً بر روی چهار فیلم کار می‌کنم. پاکبخته، کار آقای لطفی، دلاور کار خانم بدیمی که فیلمی برای کودکان است. و دو سه فیلم دیگر.

● تمام این فیلم‌ها قرار است برای حضور در جشنواره آماده شوند؟
- قطعاً نه.

● بین کارهایی که اخیراً با موسیقی ساخت شما اگران شده، کدامیک را بیشتر می‌پسندید؟

- اگر بخواهم «روز دیدنی» و «دیوانه‌واره» را مقایسه کنم. «دیوانه‌واره» را بیشتر می‌پسندم. فکر می‌کنم موسیقی خوبی از کار درآمده است.

● به عنوان آخرین سوال، اصلاً موسیقی خوب برای فیلم چه موسیقی‌ای است؟

- موسیقی خوب باید چسبیده به فیلم باشد و ریتمی متناسب با حرکت کلی فیلم داشته باشد. اما مشکلی که امروز وجود دارد، طراحی غلط موسیقی فیلم است کارگردان باید از قبل مشخص کند که چه قسمت‌هایی از فیلم به موسیقی نیاز دارد، زیرا موسیقی درکنار سایر عوامل فیلم حرکت می‌کند نه اینکه عاملی باشد جدای از همه.

اصولاً انگیزه واقعی استفاده از موسیقی فیلم برگردن فضاهایی است که در آن با خلاء بازی و یا حتی تصویر روبرو هستیم. موسیقی در ایجاد فضا و انتقال مفاهیم به بیننده کمک می‌کند. اما امروزه با فیلم‌هایی روبرو می‌شویم که اصلاً جایی برای استفاده صحیح از موسیقی ندارند. طراحی صحیح کارگردان باعث می‌شود که موسیقی بتواند مانور دهد و توانایی‌های خاص خود را به نمایش بگذارد.

گفت و گو: رؤیا کریمی